НОВИЙ КУРС • WWW.NEWROUTE.ORG.UA
НАНМ УКРАЇНИ • WWW.NEWROUTE.ORG.UA/NANMU
ISCU «PROTON GLOBAL» • WWW.NEWROUTE.ORG.UA/PROTON

ISSN 2305-9869 (print)
ISSN 2709-1287 (online)
DOI: 10.61718/sgv

TM

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ВІСНИК

Збірник наукових праць

SOCIAL AND HUMANITIES JOURNAL

Collection of Scientific Papers

2026 • Випуск 73

Research Institution – National Innovation Institute «New Route» • Kharkiv, Ukraine
Universal Academic Press «New Route» • Fort Pierce, USA

2026

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ВІСНИК ™ • ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

- Засновано 2010 року.
- Засновник та видавець: Науково-дослідна установа – Національний інноваційний інститут «Новий курс» (код ЄДРПОУ 23461471; Харків, Україна).
- Співвидання та колаборація: Universal Academic Press «New Route» (ID 953122, Форт-Пірс, Флорида, США).
- Державний реєстр видавців: Свідоцтво суб'єкта видавничої справи серія ДК № 8013 від 22.11.2023 (Київ, Україна).
- Державна наукова реєстрація: Внесено до Реєстру наукових видань України, Державна наукова установа «УКРІНТЕІ» (Київ, Україна).
- Національний репозитарій періодики: Розміщується в базі даних «Наукова періодика України» НБУ імені В. І. Вернадського (Київ, Україна).
- Глобальний реєстр ISBN: Внесено до Глобального реєстру видавців, International ISBN Agency. ID 7886, ID 8821, ID 953122 (Лондон, Велика Британія).
- Захист інтелектуальної власності: ТМ «Соціально-гуманітарний вісник™», Свідоцтво № 343138, видане ДО «Укр. нац. офіс інтел. власн. та інновацій» (Київ, Україна).
- Реєстрація цифрових об'єктів: Офіційний член Crossref. Префікс DOI: 10.61718 (Лінфілд, Массачусетс, США).
- Реєстрація відкритого доступу: Внесено до каталогу ROAD (Directory of Open Access scholarly Resources), ISSN International Centre. ISSN 2709-1287 (Париж, Франція).
- Реєстрація відкритого доступу: Внесено до каталогу ROAD (Directory of Open Access scholarly Resources), ISSN International Centre. ISSN 2305-9869 (Париж, Франція).
- Академічний каталог: Включено до каталогу Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського НАПН України (Київ, Україна).
- Наукометричний облік та цитування: Індексується в Google Scholar. https://scholar.google.com (Маунтін-В'ю, Каліфорнія, США).
- Академічна валідація: Індексується в академічній базі даних ResearchBib. https://www.researchbib.com/view/issn/2709-1287 (Лондон, Велика Британія).
- Цифрове архівування: Офіційно архівовано та розповсюджується через репозиторій відкритої науки Zenodo, CERN. https://zenodo.org/ (Женева, Швейцарія).
- Збереження даних: Використовується хмарне сховище компанії MEGA, Mega Limited. https://mega.nz (Окленд, Нова Зеландія).

Редакційна колегія

- Кучин Сергій Павлович – доктор економічних наук, професор, академік Національної академії наук вищої освіти України, дійсний член Національної академії наук і мистецтв України, член Національної спілки театральних діячів України, член Асоціації клінічних психологів та психотерапевтів України, Науково-дослідна установа – Національний інноваційний інститут «Новий курс», Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського (головний редактор).
- Акіншина Ірина Миколаївна – канд. філологічних наук, доцент, ст. науч. співроб., Галузевий державний архів Українського інституту національної пам'яті.
- Березовська-Чміль Олена Борисівна – кандидат політичних наук, доцент, Карпатський національний університет імені Василя Стефаника.
- Валецький Юрій Миколайович – доктор медичних наук, професор, Волинський медичний інститут.
- Внукова Ольга Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент, Київський національний університет технологій та дизайну.
- Гетьман Ірина Анатоліївна – кандидат технічних наук, доцент, Донбаська державна машинобудівна академія.
- Гришко Світлана Вікторівна – кандидат географічних наук, доцент, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького.
- Доброєр Наталія Вікторівна – кандидат культурології, доцент, Національний університет «Одеська політехніка».
- Дубовик Наталія Анатоліївна – кандидат політичних наук, доцент, Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій.
- Єрошенко Олена Віталіївна – кандидат мистецтвознавства, доцент, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди.
- Калініна Ольга Сергіївна – кандидат культурології, незалежний дослідник.
- Карпінський Борис Андрійович – доктор економічних наук, професор, Львівський національний університет імені Івана Франка.
- Кислюк Любов Вікторівна – канд. наук із соц. ком., доцент, Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут».
- Кожедуб Олена Василівна – кандидат соціологічних наук, доцент, Київський національний університет імені Тараса Шевченка.
- Коробчук Людмила Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент, Луцький національний технічний університет.
- Кучин Павло Захарович – заслужений артист України, Національна академія наук і мистецтв України (заступник голови).
- Кучина Тетяна Ігорівна – Національна академія наук і мистецтв України (відповідальний секретар).
- Лисенко Ірина Анатоліївна – кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, Національний університет фізичного виховання і спорту України.
- Мкртічян Оксана Альбертівна – доктор педагогічних наук, професор, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди.
- Наголюк Олена Євгенівна – кандидат юридичних наук, доцент, Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна».
- Пашкова Надія Ігорівна – кандидат філологічних наук, доцент, Спілка українських освітян у Великій Британії.
- Плецан Христина Василівна – канд. наук з держ. упр., доцент, член-кореспондент НАНМУ, Київський національний університет культури і мистецтв.
- П'ятакова Галина Павлівна –доктор педагогічних наук, професор, Львівський національний університет імені Івана Франка.
- Рассомахіна Ольга Андріївна – кандидат юридичних наук, доцент, Європейський університет.
- Рациборинська-Полякова Наталія Володимирівна – кандидат медичних наук, доцент, Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова.
- Родіна Юлія Дмитрівна – кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка».
- Сафонова Наталія Анатоліївна – кандидат філологічних наук, доцент, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара.
- Стефанишин Олена Василівна – кандидат історичних наук, доцент, Західноукраїнський національний університет.
- Сторож Олена Василівна – кандидат психологічних наук, доцент, Рівненський державний гуманітарний університет.
- Тарасюк Лариса Сергіївна – доктор філософських наук, професор, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка.
- Федоренко Микола Олександрович – кандидат філософських наук, доцент, Національна музична академія України.
- Харченко Артем Вікторович – кандидат історичних наук, доцент, Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського.
- Христова Тетяна Євгенівна – доктор біологічних наук, професор, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького.
- Ціватий Вячеслав Григорович – кандидат історичних наук, доцент, заслужений працівник освіти України, Київський національний університет імені Тараса Шевченка.
- Шептуха Олена Михайлівна – кандидат економічних наук, доцент, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова.
- Штулер Ірина Юріївна – доктор економічних наук, професор, Національна академія управління.

УДК 001
С69

Соціально-гуманітарний вісник: зб. наук. пр. – Харків: НДУ – Національний інноваційний інститут «Новий курс» / Форт-Пірс, США: Universal Academic Press «New Route», 2026. – № 73. – 100 с.

Social and Humanities Journal: Collection of Scientific Papers. (2026). No. 73. Kharkiv: RI – National Innovation Institute «New Route» / Fort Pierce, FL, USA: Universal Academic Press «New Route».

© НДУ – НІ інститут «Новий курс», 2026
© Universal Academic Press «New Route», 2026
© Автори, 2026

ЗМІСТ

Стор.

Освітні науки, педагогіка ... 8

Федорчук Дана Сергіївна
ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ ТОЧНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ Й ОПОДАТКУВАННЯ ЗАСОБАМИ КОРЕКЦІЙНИХ ВПРАВ ... 8

Зуєва Валентина Пилипівна
ВІД ЧИТАННЯ ДО КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ: СУЧАСНІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ ... 12

Непша Олександр Вікторович, Малуєв Микола Миколайович, Белов Олександр Романович, Меньшиков Іван Вікторович
ІНТЕГРАЦІЯ ГЕОІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ... 14

Добровольська Софія Андріївна
ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ІНСТРУМЕНТ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ МАЙБУТНІМИ ФАХІВЦЯМИ З ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ... 17

Батенчук Віктор Мар'янович
ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ... 21

Кухарська Лілія Василівна
МОДЕРНІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЙ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ: КОГНІТИВНИЙ, ЦИФРОВИЙ І СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТИ ... 23

Данчук Єлизавета Юріївна
ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ МЕТОДУ МОВНОГО ПОРТФОЛІО У ФОРМУВАННІ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ 9 КЛАСУ ... 29

Проценко Андрій Анатолійович, Непша Олександр Вікторович, Хромець Віталій Вікторович
ІГРОВИЙ МЕТОД ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ШВИДКОСТІ ТА ВИТРИВАЛОСТІ УЧНІВ СЕРЕДНЬОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ... 31

Кучин Сергій Павлович
АВТОРСЬКЕ ПРАВО В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ МИСТЕЦЬКИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ... 33

Культура, мистецтво ... 37

Кифенко Анна Миколаївна, Голян Христина В'ячеславівна, Власенко Ганна Григорівна
САКРАЛЬНА ХОРОВА МУЗИКА У ТВОРЧОМУ ДОРОБКУ УКРАЇНСЬКИХ КОМПОЗИТОРІВ XXI СТОЛІТТЯ ... 37

Федоренко Микола Олександрович
ФІЛОСОФІЇ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ В КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКОГО БАРОКО ... 39

Психологія, соціологія, соціальна робота ... 43

Чумакова Людмила Іванівна
ДОСЛІДЖЕННЯ РОЛІ ГУМОРУ ЯК ПСИХОЛОГІЧНОГО РЕСУРСУ ПОДОЛАННЯ СТРЕСУ У МОЛОДІ ... 43

Мельник Микола Іванович
ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ДЖЕРЕЛО ЕМОЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ МОЛОДІ: ПСИХОЛОГІЧНІ МОЖЛИВОСТІ ТА РИЗИКИ ... 45

Якубенко Аліна Олександрівна, Сидоренко Ольга Олександрівна
ПОДРУЖНЯ СУМІСНІСТЬ У КОНТЕКСТІ СТАБІЛЬНОСТІ ШЛЮБУ ... 47

Євенко Олена Валеріївна
ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ЧИННИКІВ ЗБЕРЕЖЕННЯ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ СУСПІЛЬНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ ... 49

Кифенко Анна Миколаївна
ORCID: 0000-0001-7996-1768
Кандидат педагогічних наук
Старший викладач
Фаховий коледж «Університет» Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
Голян Христина В'ячеславівна
ORCID: 0009-0008-4891-6794
Спеціаліст вищої категорії
Фаховий коледж «Університет» Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
Власенко Ганна Григорівна
Викладач вокалу
КЗ «Гостомельська мистецька школа»

САКРАЛЬНА ХОРОВА МУЗИКА У ТВОРЧОМУ ДОРОБКУ УКРАЇНСЬКИХ КОМПОЗИТОРІВ XXI СТОЛІТТЯ

Духовне виховання нації супроводжується відродженням різних форм вітчизняного мистецтва, серед яких важливе місце посідає сакральна хорова музика. Сакральна хорова музика – це універсальна загальнолюдська мова молитви, здатна висловлювати невимовне, конструювати «глибинність предмета» в дусі, відображати первинні основи буття. Якщо світська музика, побудована на чаруючій самозамкнутості, як спробі заповнити відсутність Бога, то сакральна хорова музика спрямовує динаміку руху душі вгору, змушує переосмислити розповсюджені стереотипи щодо пріоритетів індивідуалізації, матеріалізації та раціоналізації культурного буття сьогодення. Сакральне хорове мистецтво за останні десятиліття є основним стрижнем духовної музики, релігійно-духовної культури. Українська сакральна музика, її історичний розвиток охоплює понад одинадцять століть.

Ґрунтовні дослідження змісту сакральних хорових творів відображені у працях М. Антоненко, Н. Бабіченко, А. Болгарського, Д. Болгарського, Ю. Воскобойнікової, Г. Лапаєва, М. Лисенка, Л. Масол, М. Камінської, І. Сахно, М. Філіпова та ін.

Уперше про хоровий спів йдеться у Святому Письмі: «Ще до створення людини, тільки-но з'явилися на тверді світила небесні, – всі ангели вихваляли Творця голосом великим» (Іов. 38:7). Пророк Ісая розповідає про серафимів, що оточували престол Господа Саваофа і кликали один до одного: «Свят, Свят, Свят Господь Саваоф! Уся земля сповнена слави Його...» (Іс. 6:3). У Новому Заповіті знаходимо, що на честь народження Христа Спасителя віфлеємські пастирі бачили ангелів, які прославляли Новонародженого Христа: «І враз з'явилась з Ангелом сила воїнства небесного, що славило Бога і говорило: «Слава во вишніх Богу, і на землі мир, між людьми благовоління» (Лк. 2:14). Стає відразу зрозуміло, яка хорова музика має бути покладена в основу хорового виконавства, рушійним початком, чистим джерелом всього музичного мистецтва, – сакральна! Цю істину розуміли та розуміють композитори минулого і сучасності [3]. В основу своєї творчості сакральну хорову музику поклали такі композитори: Й. С. Бах, Л. Ван Бетховен, Ж. Беншуа, А. Вівальді, Г. Гендель, Ж. Депре, Г. Дюфаї, О. Лассо, В. А. Моцарт, Й. Окегем та ін. У XXI ст. духовні піснеспіви складають левову частку доробку українських композиторів: І. Алексійчук, Г. Гаврилець, І. Єлецьких, Р. Підлубняка, В. Польової, Б. Працюк, В. Степурка, В. Сильвестрова, Р. Толмачова, М. Шуха, О. Яковчука та ін.

Розвиток української сакральної музики нерозривно пов'язаний із заснуванням Києво-Печерської лаври (1051 р.) та Києво-Печерським розспівом. Києво-Печерський розспів приніс на наші землі засновник Лаври – преподобний Антоній зі Святої гори Афон. Своєрідний характер лаврського співу формувався протягом XVII – початку XX століття. У цей час відбувається активна взаємодія двох культур – української та західноєвропейської, проникненням партесного співу в лаврський розспів. Дослідження феномену імпровізованого лаврського багатоголосся стало об'єктом уваги науковців XIX ст.: І. Вознесенського, Д. Розумовського, В. Одоєвського, С. Смоленського та ін., які підкреслювали святковість і благозвучну колоритність, побудованих за принципом діатонічного ладу та терцово-квартових поспівок [4].

Сучасні науковці (Д. Болгарський, Н. Заболотна, В. Мартинов, Р. Подлубняк, Н. Потьомкіна, Т. Старостіна, І. Єлецьких та ін)., досліджуючи особливості феномена Києво-Печерського розспіву, акцентують увагу на описі та аналізі богослужбових співочих пам'яток, які безпосередньо створювалися в Печерській

обителі і так чи інакше відображали співочу традицію монастиря. До таких пам'яток належать три групи джерел: знаменні безлінійні рукописи, одноголосні ірмологіони, записані квадратною «київською» нотацією, а також гармонізовані збірки кінця XIX – початку XX століття. Слушною є думка Д. Болгарського: «У той час, коли давня знаменна традиція була майже на три століття перервана і зараз важко піддається відновленню, Києво-Печерський розспів зберіг у собі не лише її основні елементи, але й сам безперервно продовжував існувати» [1]. У своїх записках граф Дмитро Разумовський зазначає: «Пройдите мир изь конца въ конець, посетите все ея обители, ни въ одной изь нихь не услышите такого дивнаго пенія, какимъ оглашается Кіево-Печерская Лавра въ навечеріи дня Успенія Богоматери». Києво-Печерський спів поєднував у собі традиції українського ірмологійного (крилосного), хорового і всенародного виконання, традиції книжного й усно переданого співу. Протягом багатьох століть Києво-Печерський монастир був центром духовного життя нашого народу [4].

Важливою подією в вокально-хоровій культурі України 21ст. – створення творчого проєку «Musica sacra Ukraina». Мета проєкту – коректна та історично відповідна інтерпретація партесних творів Миколи Дилецького «Житель града Києва» та концертів невідомих авторів першої половини XVIII століття з архівних матеріалів київської колекції. Головним завданням для керівниці Наталії Хмілевської постало відтворенням партесів у відповідному історичному часові акустичному просторі. Акустичною локацією послужила звукова і мистецько-сакральна аура Кирилівської церкви. Наступним важливим аспектом був добір голосів із відповідним тембральним окрасом, цей критерій в озвученні української барокової музики, а особливо, партесної, є найбільш уразливим. За усталеною традицією епохи бароко партесні концерти виконувалися винятково чоловічими хорами, хорові партії перших та других голосів виконували хлопчики-дисканти. Проте, у сучасному світі відтворення дискантових і альтових партій партесних концертів дітьми не практикується. Тому, традиційно партії дискантів та альтів у презентованих концертах озвучили жіночі вокальні голоси. Вагомою стороною історичного виконавства є інтонування, риторичний стиль епохи, що передбачає усвідомлене донесення смислів тексту на глибинно релігійному рівні. При цьому завжди актуальним залишається питання міри виконавського втручання у текст цієї епохи. Виконавці проекту професійно, у повній мірі втілили основну мету творчого задуму. До змісту творів «Musica sacra Ukraina» ввійшли тексти молитов Православної Церкви, тексти Псалтиря, ірмоси: «Царю небесний», «Смерті празднуєм умерщвленіє», «Богоотець убо Давид», «Безчисленноє Твоє милосердіє», « Скорбі серца моєго», «Безчисленноє Твоє милосердіє», «Прийдіте, людіє».

На початку 2000-х років на тексти Псалтиря українською композиторкою Г. Гаврилець було написано п'ять самостійних творів: № 24 «До тебе підношу, мій Господи, душу свою» для чоловічого хору (2000), № 40 «Блаженний, хто дбає про вбогого» для жіночого хору (2000), № 21 «Боже мій, нащо мене ти покинув» (2000), № 61 «Тільки в Богові спокій душі моїй» (2004), № 67 концерт «Нехай воскресне Бог» для мішаного хору (2004). Різнобарвними ознаками вирізняється, відповідно, й музична мова псалмів, що апелює як до питомо національних традицій церковного та народного співу, так і до сучасної стилістики [2].

Симфонічно-хорова поминальна поема «Чорнобильська Літургія» митрополита Іонафана Єлецьких, оркестровка композитора Валерія Рубана – перший літургійний твір для концертного виконання з оркестром. Музика Чорнобильської поминальної поеми парадоксальна: це зітхання душі до Бога по жертвах техногенної атомної катастрофи і водночас надія на богодароване вічне життя. Літургія має двочастинну форму. Перша – поминальна, друга – пасхальна, радісна і світлоносна. Сенс включення великодніх піснеспівів до структури Чорнобильської Літургії є очевидним: у Бога немає мертвих, в Бозі всі вони – живі.

Отже, сакральна хорова музика є ключовим видом мистецтва який розвивався протягом багатьох століть і є актуальним у сучасному світі. Тексти сакральних творів є підгрунтям, ідейно-смисловим якорем, високим художнім ідеалом, чистим джерелом до якого прагнули піснетворці, композитори різних епох. Творчий доробок сакральної хорової музики українських композиторів XXI століття є безцінною скарбницею українського народу, духовним, моральним, дидактичним культурним аспектом виховання нації.

1. Диякон Дмитро Болгарський. Божественна Літургія: Навч. Посібник. – К., 2014. – 536с.
2. Гасанов Р. Псалми Ганни Гаврилець як квінтесенція духовно-філософських пошуків українських композиторів кінця XX – початку XXI століття. *Ювілейна палітра 2022: до нам'ятних дат видатних українських музичних діячів і композиторів*: збірник статей за матеріалами VI Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (21-22 груд. 2022 р.). Суми: ФОП Цьома С. П., 2023. С. 138.
3. Кифенко А., Сопова Д., Голян Х. Основні принципи роботи над творами церковної музики на заняттях студентського хорового колективу // Освітологічний дискурс. 2024. № 4. С. 84-91.
4. Прядко О.М.Історія розвитку вокально-хорового мистецтва України: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко Д. Г., 2024. – 120 с.